
Foto: Fairtrade Sweden

ES Atmežošanas regula: MVU paredzētie atvieglojumi un pienākumi

FAIRTRADE

Līdzfinansē Eiropas Savienība

Attiecas uz mikro, mazajiem un vidējiem (primārajiem/lejasposma) tirgus dalībniekiem

Pēdējoreiz aktualizēts: 2026. gada 15. septembrī

Lai gan EUDR nosaka augstu vides aizsardzības līmeni, tajā vienlaikus tiek ņemts vērā arī tas, ka uzņēmumi ievērojami atšķiras pēc lieluma, iespējām, piegādes ķēdes sarežģītības un pakļautības riskam. Lai nodrošinātu efektīvu, samērīgu un praktisku ieviešanu, Regula un tās īstenošanas ietvars paredz vairākus atvieglojumus. Kopumā šīs piecas atvieglojumu kategorijas noteiktas ar mērķi izveidot līdzsvarotu, praktisku un uz risku balstītu pāreju, nodrošinot atbilstību EUDR. Tās ļauj uzņēmumiem atbildīgi pildīt savus pienākumus, neapdraudot Regulas mērķus.

Pieci galvenie vienkāršošanas pasākumi un pienākumi

1 Ar uzņēmuma lielumu un lomu piegādes ķēdē saistīti atvieglojumi

Maziem un vidējiem uzņēmumiem bieži vien ir mazāk resursu nekā lieliem tirgus dalībniekiem. Šīs atšķirības ņemtas vērā, saistībā ar uzņēmuma lielumu paredzot tādus atvieglojumus kā:

- pielāgoti ieviešanas termiņi,
- vienkāršota dokumentācija vai
- ziņošanas prasības

mikro, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, vienlaikus nodrošinot neatmežošanu.

2 Ar termiņiem saistīti atvieglojumi

EUDR paredz pārejas periodus un atšķirīgus ieviešanas termiņus noteiktām tirgus dalībnieku kategorijām. Ar termiņiem saistīti atvieglojumi ietver:

- strukturētus termiņu pagarinājumus un
- pakāpenisku pienākumu izpildi,

lai dotu uzņēmumiem pietiekami daudz laika izveidot pienācīgas pārbaudes sistēmas, kartēt savas piegādes ķēdes, kā arī ieviest ģeolokācijas un izsekojamības rīkus.

3 Ar valstu salīdzinošo novērtēšanu saistīti atvieglojumi

EUDR ietver valstu salīdzinošās novērtēšanas sistēmu, kas klasificē valstis vai reģionus kā zema, standarta vai augsta riska valstis vai reģionus attiecībā uz atmežošanu. Iegādājoties izejvielas no zema riska valstīm, ar valstu salīdzinošo novērtēšanu saistīti atvieglojumi paredz:

- vienkāršotas pienācīgas pārbaudes prasības.

Šī pieeja samazina administratīvo slogu tirgus dalībniekiem, kas izejvielas iegādājas no zema riska valstīm.

4 Ar izejvielām saistīti atvieglojumi

Ne visi materiāli vai izstrādājumi, kas saistīti ar ES Atmežošanas regulu, ietilpst tās darbības jomā. Atsevišķos gadījumos, kad runa iet par, piemēram,

- pārstrādātiem materiāliem,
- izstrādājumiem, kas ražoti pirms noteiktā termiņa,
- vai sastāvdaļām, uz kurām Regula neattiecas,

Ir piemērojami ar izejvielām saistīti atvieglojumi, un šie materiāli neietilpst darbības jomā. Rezultātā par tiem nav jāsagatavo pienācīgas pārbaudes paziņojumi un riska novērtējums.

5 Ar pārvaldību saistīti atvieglojumi

Tirgus dalībnieki drīkst pilnvarot pilnvarotu pārstāvi to vārdā iesniegt pienācīgas pārbaudes paziņojumu, ievērojot 4. panta 2. punktu.

1 Ar uzņēmuma lielumu un lomu piegādes ķēdē saistīti atvieglojumi

Regula paredz atšķirīgus atvieglojumus visā piegādes ķēdē, ņemot vērā tirgus dalībnieku lomu un riska profilu. Tie ietver atvieglojumus primārajiem tirgus dalībniekiem, kas iedibināti zema riska valstīs, lejasposma tirgus dalībniekiem un tirgotājiem, piemērojot samērīgas prasības gan MVU, gan uzņēmumiem, kas nav MVU.

(Mikro un mazajiem) primārajiem tirgus dalībniekiem zema riska valstīs (EUDR 4.a pants) piemēro vienkāršotu pienācīgu pārbaudi un samazinātas administratīvās prasības, ņemot vērā to zemāko riska profilu. Tiem tikai jāiesniedz vienreizēja vienkāršotā deklarācija (ar gada daudzuma aplēsēm) TRACES sistēmā. Tiem ir atļauts arī ģeolokācijas datu vietā iesniegt pasta adresi, kā arī partiju vietā – aplēstos gada daudzumus.

Pirmie lejasposma tirgus dalībnieki un tirgotāji (EUDR 5. pants) var balstīties uz informāciju, kas jau iekļauta augšposmā veiktā pienācīgā pārbaudē, novēršot pienākumu dublēšanos. Tiem tikai jāapkopo un jāglabā atsauces numuri un informācija par to tiešajiem tirdzniecības partneriem (augšposmā un lejasposmā).

Lejasposma tirgus dalībniekiem un tirgotājiem (EUDR 5. pants) noteikts mazāks pienākumu apjoms. Tiem nav jāiesniedz DDS vai jāveic riska novērtēšanas procesi. Tiem nav pienākuma glabāt atsauces numurus, bet gan apkopot un glabāt piegādātāju un lejasposma partneru informāciju. Lielajiem tirgotājiem papildus jāreģistrējas TRACES sistēmā.

Regulas piemērošana tiek īstenota pakāpeniski atkarībā no uzņēmuma lieluma – vidējiem un lieliem uzņēmumiem jānodrošina atbilstība Regulai no 2026. gada 30. decembra, savukārt mikro un mazajiem uzņēmumiem ir paredzēts papildu sešu mēnešu pārejas periods līdz 2027. gada 30. jūnijam. Lai noteiktu piemērojamos pienākumus un termiņus, uzņēmuma lielums tiek novērtēts, pamatojoties uz statusu 2024. gada 31. decembrī saskaņā ar ES definīciju.

2 Ar termiņiem saistīti atvieglojumi

EUDR nepiemēro senākiem izstrādājumiem (termiņš)
EUDR nosaka termiņu attiecībā uz senākiem izstrādājumiem: jebkurš I pielikumā uzskaitītais izstrādājums, kas ražots vai ievākts pirms 2020. gada 31. decembra (13.a pants), neietilpst Regulas darbības jomā. Šis noteikums nodrošina, ka uz izstrādājumiem, kas jau bija laisti tirgū pirms Regulas piemērošanas, neattiecina pienācīgas pārbaudes pienākumu ar atpakaļejošu spēku, tādējādi nodrošinot pagaidu atvieglojumus un juridisko noteiktību attiecībā uz esošajiem krājumiem.

Pirms EUDR piemērošanas ievestās izejvielas un izstrādājumi
Tirgus dalībniekiem un tirgotājiem ir jāglabā pārliecinoši un pārbaudāmi pierādījumi par to, ka attiecīgā izejviela tika laista tirgū pirms EUDR piemērošanas (2026. gada 30. decembris/2027. gada 30. jūnijs). Tirgus dalībniekiem, kas ES tirgū ieved izstrādājumus pirms piemērojamajiem EUDR termiņiem, jāglabā skaidri, pārbaudāmi un pārliecinoši pierādījumi, kas apliecina, ka attiecīgās izejvielas vai izstrādājumi tika ievesti pirms Regulas piemērošanas (2026. gada 30. decembris/2027. gada 30. jūnijs).

Foto: Fairtrade Sweden

Attiecīgie panti, kas paredz atvieglojumus

- ar uzņēmuma lielumu saistīti atvieglojumi (5. panta 2.–4. punkts);
- ar lomu piegādes ķēdē saistīti atvieglojumi (5. pants);
- ar termiņiem saistīti atvieglojumi (37. un 38. pants);
- ar izejvielām saistīti atvieglojumi (I pielikums);
- ar valstu salīdzinošo novērtēšanu saistīti atvieglojumi (13. pants);
- ar pārvaldību saistīti atvieglojumi (6. pants).

3 Ar valstu salīdzinošo novērtēšanu saistīti atvieglojumi

Saskaņā ar EUDR 13. pantu tirgus dalībniekiem, laižot attiecīgos izstrādājumus ES tirgū vai eksportējot tos, pieejams būtiski vienkāršotāks process. Tirgus dalībniekiem nav jāpilda 10. un 11. pantā paredzētie pienācīgas pārbaudes pienākumi, ja ir izpildīti visi šie nosacījumi:

- ·tirgus dalībnieks ir novērtējis: piegādes ķēdes sarežģītību un Regulas apiešanas risku vai risku, ka varētu tikt piejaukti nezināmas izcelsmes izstrādājumi vai izstrādājumi no augsta riska vai standarta riska valstīm. Pamatojoties uz šo novērtējumu, tirgus dalībnieks ir pārliecinājies, ka visas attiecīgās pirmpreces un izstrādājumi ir ražoti valstīs vai reģionos, kas saskaņā ar 29. pantu (valstu salīdzinošā novērtēšana) klasificētas kā zema riska valstis vai reģioni;
- izstrādājumiem, kas pilnībā iegūti no zema riska valstīm: Riska novērtējums nav jāveic, un nav nepieciešami riska mazināšanas pasākumi. Vienkāršotais process ir piemērojams tikai tad, ja piegādes ķēdē nekas neliecina par apiešanas vai piejaukšanas risku

Oficiālais to valstu un reģionu saraksts, kas saskaņā ar EUDR klasificētas kā zema, standarta vai augsta riska valstis un reģioni, ir pieejams šeit.

4 Ar izejvielām saistīti atvieglojumi

EUDR paredz īpašus atvieglojumus noteiktām izejvielu kategorijām, ņemot vērā, ka dažas izejvielas rada mazāku risku veicināt atmežošanu. Turpmākajās sadaļās ir izklāstīti konkrētie gadījumi un nosacījumi, saskaņā ar kuriem piemērojami šie ar izejvielām saistītie atvieglojumi:

Ar izejvielām saistīto atvieglojumu pamatprincipi

- Pienācīga pārbaude ir jāveic tikai attiecībā uz primārajām izejvielām, kas uzskaitītas EUDR I pielikumā (piemērs: šokolādes gadījumā pienācīga pārbaude attiecas uz kakao, bet ne uz palmu eļļu, ko izmanto kā sastāvdaļu).
- Izstrādājumiem, kas izgatavoti tikai no materiāliem, kuru kalpošanas laiks ir beidzies, nepiemēro EUDR. Tas ietver izstrādājumus, kas sastāv no 100 % pārstrādātām attiecīgajām pirmprecēm (piemēram, pārstrādātas koksnes vai pārstrādātas ādas).
- Regulu nepiemēro attiecīgo izstrādājumu, kas parasti netiek darīti pieejami tirgū, nomai.
- Regula neattiecas uz iepakojuma materiāliem, paletēm un lietotām precēm, ja tās netiek pārdotas kā atsevišķs izstrādājums vai tiks izmantotas atkārtoti.
- I pielikumā ar ex 49 klasificētie izstrādājumi, piemēram, iespiestas grāmatas, laikraksti, attēli un citi poligrāfijas rūpniecības izstrādājumi, ir nepārprotami izslēgti no EUDR darbības jomas: vēstules, pastkartes un līdzīgi pasta sūtījumi
- ex – izstrādājumi, kas izgatavoti no bambusa, rotanga un citiem koksnei līdzīgiem dabīgiem materiāliem
- Āda
- Regulu nepiemēro paraugiem – nelieliem izstrādājumu daudzumiem, kas paredzēti tikai testēšanas, demonstrēšanas vai novērtēšanas nolūkos, nav jāveic EUDR noteiktā pienācīgā pārbaude.

Svarīgi ierobežojumi:

- atvieglojumi neattiecas uz ražošanas procesa blakusproduktiem, ja minētajā procesā iesaistītie materiāli nav bijuši atkritumi (piemērs: kakao pārstrādes ietvaros radušās kakao čaumalas neatbilst atvieglojumu piemērošanas nosacījumiem).

Daļēji ar sertifikāciju saistīti atvieglojumi

Sertifikācijas shēmas var nodrošināt apliecinošus pierādījumus saskaņā ar ES Atmežošanas regulu (EUDR), taču tās piedāvā tikai daļējus atvieglojumus un neaizstāj obligātās prasības. Uzticamu trešo pušu sertifikāti var papildināt 10. pantā paredzēto uzņēmuma riska novērtējumu, kā arī palīdzēt apliecināt likumības aspektus un demonstrēt stabilu piegādes ķēdes pārvaldību, tādējādi stiprinot zema riska profila pamatojumu un praksē vienkāršojot atsevišķus pārbaudes procesa elementus.

Tomēr sertifikācijas shēmas neaizstāj un nemazina Regulā noteiktās pienācīgas pārbaudes pamatprasības un pašas par sevi nenodrošina atbilstību. Neatkarīgi no sertifikācijas statusa tirgus dalībnieki joprojām ir pilnībā atbildīgi par ģeolokācijas datu vākšanu, atbilstības tiesību aktiem pārbaudi, riska novērtējumu veikšanu, riska mazināšanas pasākumu ieviešanu nepieciešamības gadījumā un pienācīgas pārbaudes paziņojuma iesniegšanu. Tādējādi sertifikācija var stiprināt un sekmēt atbilstību EUDR, taču tā nenodrošina atvieglojumus regulas prasību izpildē.

Aspekti, kam nepiemēro atvieglojumus

EUDR neparedz atvieglojumus saistībā ar pamatpreču, reģiona vai ražotāja veidu. Uz visiem attiecīgajiem izstrādājumiem un piegādes ķēdēm joprojām attiecas Regulas prasības.

Regula arī neparedz finansiālu atbalstu, maksas samazinājumus vai izmaksu dalīšanu. Palīdzību var sniegt ārējās programmas vai iniciatīvas, piemēram, Fairtrade projekti un HREDD finansējums ģeolokācijas datu vākšanai, kā arī Fairtrade standarta pakalpojumos iekļautās ģeolokācijas pārbaudes un apmācības.

Ģeolokācijas datu vākšana joprojām ir obligāta visiem tirgus dalībniekiem, izņemot primāros, kam jānorāda attiecīgo izejvielu ieguvei izmantoto zemes gabalu koordinātas.

5 Ar pārvaldību saistīti atvieglojumi

Tirgus dalībnieki drīkst pilnvarot pilnvarotu pārstāvi to vārdā iesniegt pienācīgas pārbaudes paziņojumu, ievērojot 4. panta 2. punktu.

Mikrouzņēmuma vai fiziskas personas gadījumā tas var būt pat nākamais tirgus dalībnieks vai tirgotājs lejup pa piegādes ķēdi, kurš nav mikrouzņēmums vai fiziska persona. Pilnvarojošais uzņēmums joprojām ir pilnībā atbildīgs par attiecīgā izstrādājuma atbilstību EUDR. Ir jāpiemēro un jāievēro Regulā noteiktās prasības attiecībā uz pilnvaroto tirgus dalībnieku vai tirgotāju.

Prasības:

- pilnvarotajam tirgus dalībniekam vai tirgotājam jābūt reģistrētam Savienībā (EORI numurs)
- pilnvaras kopija kādā no Savienības oficiālajām valodām.

Foto: Fairtrade Sweden

Papildu informatīvie materiāli:

MVU tirgotāja pienākumi
lēmumu koks programmatūras izvēlei
blokshēma
izstrādājumu ceļvedis